

Opettajan palautteesta kirjoittamisen ohjaamisessa

Carl Vandermeulen "Teacher response to student writing" in *Negotiating the personal in creative writing*. 2011, 86-112

Vesa Lahti

Carl Vandermeulen kirjoittaa artikkelissaan *Teacher response to student writing* luovan kirjoittamisen ohjaamisesta esimerkein, siteeraten useita alan asiantuntijoita. Hän pohtii opettajan roolia opiskelijoiden tekstien arvioinnissa, ja kuinka suhtautua niihin tekstien lukijana. Hän tarkastelee myös syitä opiskelijoiden muutosvastarintaan tekstien uusien versioiden arvioinnin yhteydessä. Esiin nousevat näiden lisäksi kysymykset identiteeteistä ja sanallisten, sekä kirjallisten vastausten painoarvot. Vandermeulen esittelee henkilökohtaisten palaverien merkitystä suhteessa luokkahuoneessa käytyihin keskusteluihin ja mieltii myös erilaisista tulkinnoista kohoavia eettisiä merkityksiä. Seuraavassa pohdin Vandermeulenin esittämiä ajatuksia vertaamalla niitä omiin kokemuksiini ohjaajana ja opiskelijana luovan kirjoittamisen ja kääntämisen työpajoissa Jyväskylän yliopistossa.

Opettajan rooleista

Vandermeulen määrittelee luovan kirjoittamisen opettajan – tai kuten itse haluan asian ilmaista, ohjaajan – roolin periaatteessa kolmeen osaan: tekstiasiantuntijaan, lukijaan ja kuuntelijaan. Nämä ovat varsin osuvia kuvauksia, sillä usein ohjaaja tarkastelee juuri tekstin toimivuutta, ja miten sitä voisi kehittää. Lukijan roolissa hän eläytyy tekstiin, ja pyrkii tulkitsemaan sitä. Kuuntelijana ohjaaja toimii tunnetasolla, yrittäen hahmottaa kirjoittajan pyrkimyksiä. Vandermeulen korostaa myös, että luovan kirjoittajan opettajan olisi hyvä tiedostaa oma roolinsa ja tapansa ohjaajana ja palautteen jakajana. Hän saattaa ohjata opiskelijoita muokkaamaan tekstejään aivan kuin ne olisivat hänen omiaan tai opiskelijat saattavat kokea neuvot turhauttavina, tyyliin: "opettajat sanovat aina näin". Ohjaajan pyrkimyksenä olisi kehittää opiskelijoita kirjoittamisen sujuvuuteen ja itseohjautuvuuteen. Vandermeulen painottaa myös reseptioestetiikkaan liittyen kirjoittajan suhdetta lukijaansa. Luovan kirjoittajan olisi hyvä mieltää tekstin vastaanottoa eli kenelle hän kirjoittaa. Opiskelijat saattavat nähdä lukijakuntansa vain ohjaajissaan. Lisäksi on hyvä tiedostaa millä tavoin teksti

vaikuttaa lukijaansa eettisellä ja moraalisella tasolla. Mielestäni ei sovi unohtaa lukijan rooliin asettuvia toisia opiskelijoita, jotka antavat palautetta, toimivat vertaistukena ja ensisijaisina lukijoina.

Vandermeulen kokee työnsä luovan kirjoittamisen opettajana opiskelijoidensa ymmärtäjänä, tasavertaisena kirjoittajana, joka ei niinkään korjaa tekstejä, vaan osallistuu ja kuuntelee. Näin hänen näkemyksensä tukee konstruktivistista oppimiskäsitystä, jossa tietoa rakennetaan jo opitun pohjalle, ja jossa opettaja ei ole auktoriteetin roolissa. Hän asettuu opiskelijoiden rinnalle itsekin oppijaksi heidän luovuutensa ja kirjoittamisensa tukijaksi. Vandermeulen antaa yhden esimerkin palautteista vertaamalla kollegansa kanssa johdetussa runotyöpajassa heidän esittämiään keskinäisiä, toisistaan eroavia kommentteja. Vandermeulen kuvaa omaa työskentelytapaansa kirjoittamalla, että runoutta opitaan ”ulkoasisälle”. Tällä hän tarkoittaa runon puhujan asemaa, jota aloittelevan kirjoittajan/runoilijan on usein hankala määrittää, ja juuri tähän hän haluaa ohjaamisessaan kiinnittää opiskelijoiden huomion. Hänen kollegansa keskittyi työpajan palautteissaan enemmän yksityiskohtiin, kuten: tekstin rytmiin, niukkuuteen ja sanavalintoihin. Tässäkin kohtaa Vandermeulen siis korostaa tekstin lukijan merkitystä palautteissaan opiskelijoille.

Miten suhtautua muutosvastarintaan?

Artikkelissaan esittämänsä tutkimuksen mukaan Vandermeulen toteaa, että usein on verrattain haastavaa saada opiskelijat kirjoittamaan uusia versioita teksteistään. Eräänä ratkaisuna Vandermeulen pyytää opiskelijoitaan kirjoittamaan ”writers` memo”- tyyppistä muistiota, joka tarkoittanee luovan kirjoittamisen opiskelijoille Suomessakin tutuksi käynyttä opintopäiväkirjaa. Tässä ”muistiossa” opiskelija voi reflektoida työtään kirjoittamalla seuraavaa versiota ajatellen ja päästä lähelle henkilökohtaisen keskustelun ja vuoropuhelun tavoitteita. Luonnollisesti tämä herättää kysymyksen siitä, kuinka hyvin kirjoittaja jäsentää ajatuksiaan muistion pohjalta aloittaessaan tekstinsä uudelleenkirjoittamisen? Entä miten hän on ottanut huomioon ohjaajan ja toisten opiskelijoiden kommentit? Mielestäni tämä toimii hyvin erityisesti kääntämisen työpajoissa, koska siellä huomiot ja palaute keskittyy pääosin yksittäisiin sanoihin ja lauserakenteisiin ja esitetyt muutokset ovat helpommin hyväksyttävissä. Toisin on omien, luovien tekstien suhteen, jolloin henkilöhahmoihin, juoneen tai rakenteeseen ehdotettuihin muutoksiin opiskelijat suhtautuvat usein varauksellisesti.

Palautteen antajat ja identiteetti

Vandermeulen pohtii opettajan roolia ja identiteettiä myös opiskelijoiden näkökannalta. Asia on kahtiajakoinen, jos opettaja asemoituu opiskelijoiden rinnalle kanssakirjoittajaksi ja lukijaksi, eikä perinteisen tavan mukaan auktoriteetiksi ja henkilöksi, joka kertoo tekstin sisällöstä tai kuinka muokata sitä paremmaksi. Palautteen jakaminen vaatii ohjaajalta herkkyyttä. Toisaalta on pyrittävä selittämään, miksi näin tehdään, miksi opettaja/ohjaaja antaa vain ohjeita ja suuntaviivoja tekstin uudelleenkirjoittamiseen. On hyvä välttää opiskelijoiden turhautumista ja innostaa heitä rakentamaan luovaa kirjoittamisympäristöä eli tässä tapauksessa luokahuoneessa tapahtuvaa oppimista ajatellen. Vandermeulen kannustaa opiskelijoita reagoimaan ohjaajan kommentteihin. Hän lainaa K. Yanceyn termiä "sayback" teoksesta *Reflection in the Writing Classroom*.¹

Kokoukset, palaverit

Vandermeulen kokee kollegoidensa tapaan palaverien järjestämisen hyvin tarpeellisena. Kasvokkain tapahtuvissa kohtaamisissa on mahdollisuus välttää väärinkäsityksiä ja käydä dialogia kirjoittamisesta. Vaihtoehtona hän esittää myös kolmen tai useamman henkilön keskinäisiä tapaamisia, mutta toisaalta Vandermeulen ei koe näitä yhtä hedelmällisinä kuin mitä ovat hänen opiskelijansa kanssa kahden käydyt keskustelut. Näissä palavereissa on mahdollista luoda keskinäistä luottamusta, joka ei välttämättä onnistu luokahuoneessa. Luottamukseen liittyy myös tieto siitä, kuinka hyvin ohjaaja ja opiskelija tuntevat toisensa. Palaverien luonteeseen kuuluu Vandermeulenin mukaan ohjaajan epätietoisuus ja joskus turhautuneisuuskin, kun hän ei osaa välttämättä kuvailla mitä kirjoittajan tekstillä pitäisi tehdä. Jäikö jotain selvittämättä? Kirjoittajan itsetunnon kohentamiseksi olisi hyvä vahvistaa hänen käsityksiään esimerkiksi tekstin ymmärtämisestä, sen sujuvuudesta lukijan kannalta. Tarvitaan uskoa, empatiaa ja symbolisen interaktionismin tapaan kykyä asettua toisen henkilön asemaan.

¹ Itse asiassa Yancey käyttää ko. teoksessaan termiä "Talk-Back".

Seuraavaksi Vandermeulen kysyy artikkelissaan: *"Conference or written response?"* palautetavasta. Hänen mielestään usea opiskelija haluaa ohjaajan kommentit kirjallisena ja tämänkin kirjoitettuna kopiona, ei pelkästään opiskelijan tekstiin tehtyinä muistiinpanoina. Vandermeulen mieltää kyseisen tavan olevan lähempänä hyväksi kokemaansa dialogista palaveria. Hänen kokemuksensa mukaan opiskelijat lukevat mieluummin printattua palautetta kuin esimerkiksi tietokoneen näytön tekstiä ja keskittyvät näin paremmin kirjoitettuun. Mielenkiintoista on myös Vandermeulenin kommentti siitä, että jotkut opettajat saattavat antaa palautteensa audiomuodossa. Mainio ajatus, jota itsekkin haluaisin kokeilla. Entä videoitu, sanallinen palaute? Näin oltaisiin hyvin lähellä henkilökohtaista palaveria, vaikkakin vuorovaikutus jäisi puuttumaan. Eleillä, ilmeillä, sanojen sävyillä ja painotuksilla voi luoda merkityksiä, jotka edesauttaisivat kirjoittajaa tekstinsä uudelleenkirjoittamisessa.

Kirjoittajan rohkaisemisesta ja tulkinnan merkityksestä

Vandermeulen tarkastelee artikkelissaan kirjoittajan rohkaisemisen ja kehumisen ristiriitaa. Kehumisella saattaa olla manipuloiva tai heikentävä vaikutus kirjoittajaan. Se voi heijastua takaisin miellyttämisen haluna. Tällöin myös tekstin laatu kärsii. Vandermeulenin mukaan ei ole hyvä liikkua palautteen suhteen yleisellä tasolla varsinkin, jos kehumiseen on aihetta, sillä palautteen on oltava erityistä ja tarkkaa. Hänen mukaansa tekstistä pitäminen sinänsä aiheuttaa paremminkin positiivisen reaktion, mikä puolestaan johtaa ideoihin tekstin parantamiseksi. Vandermeulen siteeraa Nancy Sommersia, joka kannustaa erityisesti rakentavaan kritiikkiin artikkelissaan *Across the Drafts*. On huomattava, että Sommers kirjoittaa yleistävästi kaikista Harvardin yliopiston opiskelijoista, ei pelkästään luovan kirjoittamisen opiskelijoista. Hän korostaa palautteen merkitystä erityisesti, kun kyseessä ovat luennot, joihin osallistuu enemmän opiskelijoita. Palautteen jakamisessa on tällöin merkittävää, että opiskelija tuntee kuuluvansa akateemiseen yhteisöön ja osaksi sitä. Sommers painottaa Vandermeulenin tapaan opettajan roolia kuuntelijana, lukijana sekä kriittisen ja rakentavan palautteen antajana.²

² Sommers 2006, 251–252.

Vandermeulen pohtii artikkelissaan seuraavaksi tulkinnan merkitystä opettajan ja kirjoittajan näkökulmista. Hän kokee ohjaajan tulkinnasta olevan suurta hyötyä kirjoittajalle. Joskus kirjoittaja saattaa kokea opettajan kommentit tunkeilevana ja eettisesti arveluttavina. Palautteesta voi ilmetä tulkinnan kautta jotain kirjoittajasta itsestään paljastavaa. Tämä ei välttämättä ole aina tietoinen kaikista kirjoittamansa tekstin merkityksistä ja siitä, mitä se avaa lukijalleen. Edelleen Vandermeulen pohtii tulkinnan riskien minimoimista. Opettajan ja kirjoittajan välisissä keskusteluissa on mahdollista kysyä opiskelijan omaa tulkintaa tekstistään ja varovaisesti edeten voitaisiin kysyä esimerkiksi, miten kirjoittaja haluaisi tekstiään luettavan.

Lopuksi

On mielenkiintoista, kuinka edellisen kappaleen tulkinnallisuus liittyy kirjoittajan haavoittuvuuteen, josta olen kirjoittanut referaatissani *Haavoittuvuus synnyttää luovuutta*. Tulkinnallisuudessa on omat vaaransa ja riippuu opettajan/ohjaajan persoonallisuudesta, kokemuksesta ja taidoista opiskelijoiden henkilökohtaisessa ohjauksessa, miten hän onnistuu välttämään karikkokohdat. Luovan kirjoittamisen ohjaajana ja oppilaana tunnistan itse artikkelin kirjoittajan ongelmat. Ohjaajan rooliin asettuminen vaatii vastuunottamista ja myös ohjaajalle suunnatun kritiikin sietämistä. Tosin tähän seikkaan Vandermeulen ei kiinnitä huomiota, sillä hänen kritiikkinsä kohdistuu vain opiskelijoiden teksteihin.

Artikkelin kirjoittaja pitää erityisen arvokkaana palaverien järjestämistä ja erityisesti ohjaajan ja opiskelijan kahdenkeskistä vuoropuhelua. Näissä tilanteissa on mahdollisuus rakentaa keskinäistä luottamusta ja antaa molemminpuolista palautetta. Oman kokemukseni perusteella tällaisia keskusteluja on toteutettu hyvin harvoin luovan kirjoittamisen kursseilla, joihin olen osallistunut. Ohjaamillani kääntämisen kusseilla ei myöskään ole menetelty näin. Tekemieni kyselyjen perusteella osa opiskelijoista olisi toivonut tätä. Idea on varsin helposti toteutettavissa ja realistinenkin ajankäytön suhteen.

Lähteet

Sommers, N. 2006. Across the Drafts. *College Composition and Communication*, Dec. 2006, Vol. 58, No.2. pp. 248-257. National Council of Teachers of English. URL: <https://www.jstor.org/stable/20456939>.

Vandermeulen, C. 2011. Negotiating the personal in creative writing. *Bristol; Buffalo: Multilingual Matters* 2011, 86-112.

Yancey, K. 1998. *Reflection in the Writing Classroom*. Logan, Utah: Utah State University Press.